

Daha bir Eğitimde Sınav Kısır Döngüsü

Emin Karip, Editör

Yoğun bir sınav maratonunu daha geride bıraktık. OKS, SBS, ÖSS, KPSS ve diğerleri... Bütün bu sınavlar aslında az sayıda daha iyi (!) okul ve az sayıda iş için bir seçme eleme zorunluluğunun önümüze koyduğu çaresizliğin birer sonucu, objektiflik ve rasyonellik adına çözümleri olarak görülebilir. Sorun daha çok sınavların nasıl yapılacağı ve puanların nasıl hesaplanacağına odaklanarak tartışılmaktadır. Bu tartışmada bütüncül bir bakış açısının ve bilimsel bir sistematüğün olmaması, tartışmayı ideolojik düzlemlere çekmekte ve alternatif çözümler yerine “taraf” olmak ya da “karşı” olmak ikilemine indirgemektedir.

Anadolu Liseleri, Fen Liseleri, Sosyal Bilimler Liseleri ve Anadolu Meslek ve Teknik Liselerine giriş için uygulanan OKS'nin yerine 6 ve 7. sınıflarda 2007-2008 öğretim yılında uygulamaya konulan ve 2008-2009 öğretim yılında 8. sınıflarda uygulanacak olan SBS getirildi. Bu kimilerine göre bir “devrim”, kimilerine göre de OKS'nin yarattığı bütün olumsuzlukları ortadan kaldıracak bir yenilik olarak sunuldu. Adı OKS de olsa SBS de olsa bu sınavın temel işlevi öğrencileri ortaöğretime yerleştirirken, ilköğretimdeki akademik başarılarına göre sınıflandırmaktır. Bu sınıflandırmanın ne yarar sağladığı ise hemen hemen hiç tartışılmayan bir konu. Sanırım herkes bunun “iyi birşey” olduğunu düşünüyor olsa gerek.

ÖSS'nin gerekçesi açıkça ortadadır. Yükseköğretime devam etmek isteyen çok sayıda lise mezunu var ve yükseköğretim sistemi bu öğrencilerin en azından makul bir oranına eğitim hizmeti sunacak kapasiteye sahip değil. Bu kapasite oluşturulsa da, farklı alanlardan üniversite mezunlarının istihdam edilebilirlik ve göreceli olarak daha iyi bir refah düzeyine erişebilme olanakları yine üniversite kapısında ciddi bir yarışma ve elemeyi zorunlu kılacaktır. ÖSS ile ilgili sorun yalnızca üniversitedeki kapasite ile ilgili değil, aynı zamanda genel olarak toplumsal ve ekonomik kalkınmışlık düzeyi ile de ilgilidir. Bu durumda, üniversiteye girişte sınavın nasıl yapıldığı ÖSS ile ilgili sorunlara köklü bir çözüm getirmeyecektir.

Üniversite mezunlarının özellikle de kamu da istihdamı, yine bir başka çoktan seçmeli sınava, KPSS'ye bağlanmış durumda. Çünkü çok sayıda işsiz var ve işsizlerin ancak çok az bir kısmının istihdam edilebilmesi mümkün. KPSS puanları ise hemen hemen hiç kimsenin itiraz etmediği bir sıralama aracı olarak görülmektedir.

Öyle görülüyor ki, eğitim ve istihdamın her tür ve düzeyinde sınavlara bağımlıyız ve bu sınavların sonucuna göre sıralama yapılması da en çok güvendiğimiz bir yöntem

olarak kabul görmektedir. Diğer taraftan bu sıralamada, sıralamaya girenlerin büyük bir kısmının “kaybeden” olmasından kaynaklanan, sınavın “kaç kez yapılacağı” ve “puanların nasıl hesaplanacağı” ile sınırlı ve sığ tartışmalar yaşıyoruz. Bu tam anlamıyla bir kısır döngü oluşturmaktadır: Daha çok sınav. Tam anlamıyla bir sınav sarmalına kapılmış durumdayız ve çözüm adına çırpınışlarımız bizi her geçen gün biraz daha bu sarmalın içine çekmektedir. Bu sınavların eğitimsel, psiko-sosyal ve ekonomik etkileri pek de araştırılmıyor. Bu konularda ya “taraf” ya da “karşı taraf” olmak bir konum seçmek zorunda da bırakılabiliyorsunuz. Bu konularda bir şeyler söyleyenler ise “çözümünüz var mı?” gibi çıkışlarla karşılaşılıyor. Çözümün ne olduğunda uzlaşmamak sorun olmadığını varsaymayı gerektirmez. Belki de bu konuları araştırdığımızda karşımıza çıkacak tablodan korkuyoruz.

OKS/SBS ve ÖSS ile ilgili uygulamalarımızın ilköğretim ve ortaöğretim üzerinde; öğrenciler, veliler ve öğretmenler üzerinde oluşturduğu baskı bu okullarda eğitim-öğretimi felç etmiş durumda. Sınavlarda sorulmayan hiçbir şeyin önemi yok. Sınavlarda soruluyorsa da zaten bunun okul dışında öğrenileceği yerler de var. SBS, ÖSS ve KPSS dahil olmak üzere, her sınav yeni bir dersane, kurs ya da özel ders sektörü oluşturuyor. Bunun ailelere yüklediği ekonomik külfetin ne kadar olduğunu bile tam olarak bilmiyoruz. İlköğretimde okullar arasında kaynak dağılımında ve akademik başarıda eşitsizlikleri azaltmak ve nasıl daha erdemli, sosyal becerileri gelişmiş insanlar yetiştirebileceğimize kafa yormak yerine öğrencileri nasıl sıralayacağımıza kafa yoruyoruz ve kaynaklarımızı bu sıralama adına heba ediyoruz. Ortaöğretimde tüm öğrencilere kazandırmamız gereken yabancı dil becerilerine yalnızca belirli okullarda ağırlık veriyor, bu okullardan mezun olanlara üniversiteye girişte avantaj sağlıyor ve sonra da gençlerimizi Anadolu Liseleri dediğimiz bu okullara girmek için yarıştıyoruz. Anadolu Liselerinden mezun olanların da %54’ünü hiçbir yükseköğretim kurumuna yerleştiremiyoruz. İlköğretimden, ortaöğretimden ve yükseköğretimden mezun ettiğimiz öğrencilerin de çok büyük bir oranına istihdam edilebilmelerini sağlayacak, iş yapabilirlik becerilerini kazandıramıyoruz. Beceri kazandıramadığımız gençlerimizi de sıralamaya çabalıyoruz.

Sınavlarda ve sıralamada rasyonellik aramak yerine, ilköğretimden yükseköğretime, bir bütün olarak oluşturduğumuz sistemin ve uygulamalarımızın ne kadar ekonomik, toplumsal ve siyasal açıdan ne kadar doğru olduğunu sorgulamamız gerekiyor. Hatta eşit ve adaletli bir dağılımı olmayan bir eğitim verdiğimiz öğrencileri bir sınava bağlı olarak sıralamanın ne kadar ahlaki olduğunu da düşünmemiz gerekiyor. Her yeni sınav örgün eğitim sistemi dışında ve çoğunlukla da örgün eğitimin amaçlarına hiçbir katkı sağlamayan yeni bir sektör yaratıyor. Sınav kısır döngüsünün toplum ve ekonomi üzerinde etkilerini yalnız bugün açısından değil, geleceğimiz açısından da değerlendirmek zorundayız.

Çözüm ve çıkış yollarını tartışacağımız dahabir sayıda buluşmak dileğiyle.